

NATUURWAARDENONDERZOEK
T.B.V. WEGENSTRUCTUUR VOOR
SPORTVELDEN ELST
(GEMEENTE OVERBETUWE)

CONSULMIJ Milieu BV
Rapportnummer: HP.08.00078
Oktober 2008

paraaf opsteller	Status	Datum
SK	Definitief	Oktober 2008
paraaf controle	Status	Datum
GW	Definitief	Oktober 2008

Opdrachtgever:

Gemeente Overbetuwe

Europaplein 1
Postbus 11
6660 AA Elst

Telefoonnr.: 0481-362300
Telefaxnr.: 0481-372482
E-mail: info@overbetuwe.nl

Uitgevoerd door:

Consulmij Milieu b.v.

3de Industrieweg 2
Postbus 2
8050 AA Hattem

Telefoonnr.: 038 - 3370900
Telefaxnr.: 038 - 3370905
E-mail: info@consulmij.nl

INHOUDSOPGAVE

blz.

1	INLEIDING	4
2	HET ONDERZOEK (METHODOLOGIE)	5
2.1	Inleiding.....	5
2.2	Gebiedsbeschrijving en geplande activiteiten	5
2.3	Natuurloket (bestaande gegevens)	6
2.4	Veldbezoek	8
3	NATUURWAARDEN IN HET PLANGEBIED	9
3.1	Beschermde natuurgebieden rondom planlocatie	9
3.2	Beschermde soorten	10
4	BESCHERMINGSFORMULES	18
5	(JURIDISCHE) CONSEQUENTIES VOOR DE BESTEMMINGSPLANWIJZIGING	21
5.1	Beschermde natuurgebieden	22
5.2	Beschermde plant- en diersoorten	22
5.3	Conclusie ten aanzien van de juridische consequenties	27
6	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN.....	28
6.1	Conclusies	28
6.2	Aanbevelingen	29
7	LITERATUUR / BRONNEN	30

BIJLAGEN:

- BIJLAGE I OVERZICHTSTEKENING PLANGEBIED
- BIJLAGE II NATUURLOKETGEGEVENS
- BIJLAGE III FOTO'S PLANGEBIED

1 INLEIDING

Deze rapportage bevat de resultaten van een verkennend, indicatief onderzoek naar de aanwezige natuurwaarden ten behoeve van de aanleg van hockeyvelden, inclusief parkeerplaatsen (Bestemmingsplan De Pas) in Elst (gemeente Overbetuwe). Op de locatie zijn thans ook sportvelden aanwezig, alsmede een groenstrook, sloot en waterplas. Voor de wijziging van de sportvelden is geen onderzoek noodzakelijk, wel is dit noodzakelijk voor de aanleg van nieuwe infrastructuur naar de sportvelden toe.

In het kader van deze ruimtelijke procedure dient het bevoegd gezag bij verlening inzicht te hebben in de effecten op eventueel aanwezige beschermde soorten planten en dieren (flora- en faunawet). Daarnaast is een toetsing aan de vereisten van de Natuurbeschermingswet 1998 / Provinciale Ecologische Hoofdstructuur vereist.

Met behulp van dit onderzoek is op indicatieve wijze vastgesteld of er vanuit het oogpunt van natuurbescherming juridische en/of planologische belemmeringen zijn voor de uitvoering van de voorgenomen activiteiten. Bovendien bieden de resultaten van het onderzoek inzicht in de eventuele noodzaak om nader ecologisch onderzoek te verrichten.

Het onderzoek bestaat uit een analyse van de beschikbare literatuurgegevens en een analyse van de resultaten van het veldbezoek. Het veldbezoek maakt het mogelijk om de literatuurgegevens beter te kunnen interpreteren.

De resultaten van dit onderzoek bieden inzicht in:

- ❑ de aanwezige natuurwaarden binnen en rondom het onderzoeksgebied;
- ❑ de beschermingsstatus van de aanwezige natuurwaarden en de van toepassing zijnde beschermingsformules;
- ❑ de (juridische) consequenties van de beschermingsformules op de geplande activiteiten;
- ❑ de noodzaak van eventueel vervolgonderzoek.

Deze rapportage heeft de volgende hoofdstukindeling:

▪ Inleiding	(hoofdstuk 1);
▪ Het onderzoek (methodologie)	(hoofdstuk 2);
▪ De aanwezige (beschermde) plant- en diersoorten en natuurgebieden	(hoofdstuk 3);
▪ De beschermingsstatus en de van toepassing zijnde beschermingsformules van de aanwezige natuurwaarden	(hoofdstuk 4);
▪ De consequenties van beschermingsformules op de geplande activiteiten	(hoofdstuk 5);
▪ Conclusies en aanbevelingen	(hoofdstuk 6).

2 HET ONDERZOEK (METHODOLOGIE)

2.1 Inleiding

In dit rapport worden de volgende termen gebruikt:

Kilometerhokken	Topografische aanduiding. Nederland is opgedeeld in hokken van 1 x 1 kilometer. Veel bronnen geven slechts aan of een soort of groep aan- of afwezig in een bepaald kilometerhok. De specifieke vindplaats is vaak niet aangegeven.
Onderzoeksgebied	Het onderzoeksgebied zijn de kilometerhokken die zijn beschouwd tijdens het onderzoek van de bestaande gegevens. Het onderzoeksgebied omvat niet alleen het plangebied, maar ook de nabije omgeving, bestaande uit de kilometerhokken (185-435) en (186-435).
Plangebied	De locatie waar de toegangsweg(en) naar de sportvelden is gepland in Elst (dit betreft alleen de bouwlocatie en de directe omgeving). Het plangebied ligt in een kilometerhok, namelijk kilometerhok (186-435).

2.2 Gebiedsbeschrijving en geplande activiteiten

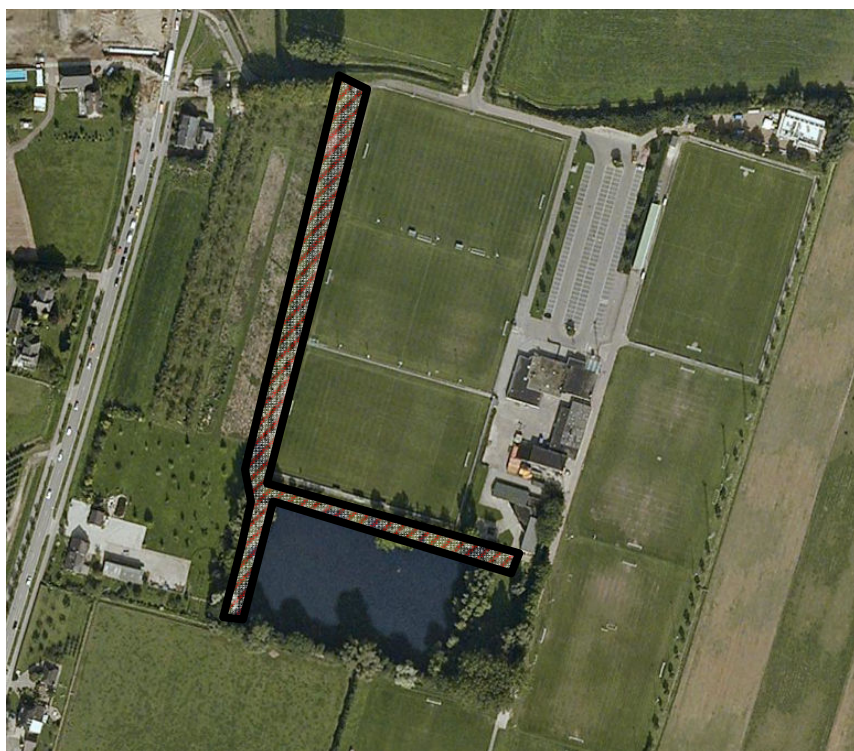
Het project is gelegen ten zuiden van Elst, bestemmingsplan De Pas. Hier liggen sportvelden, op dit moment alleen voetbalvelden, en in de toekomst, in het zuidelijk deel op een agrarische akker ook hockeyvelden met toebehoren. Het ontwerp hiervoor moet nog worden gemaakt, maar twee hockeyvelden kunnen al worden gerealiseerd binnen de voorschriften van het bestemmingsplan. Voor die twee hockeyvelden is een toegangsweg noodzakelijk en een parkeerplaats.

De watergang die van noord naar zuid naar de waterplas gaat, zal geheel worden gedempt om die toegangsweg te realiseren. De waterplas zelf zal deels worden gedempt aan de noord of westzijde. Het gedempte gedeelte van de waterplas dient als parkeerplaats en ook de toegangsweg zal aan de westzijde hier langslopen.

Het plangebied, ofwel de toekomstige toegangsweg tot de sportvelden, bestaat uit:

- een groenstrook langs huidige sportvelden en waterplas, inclusief de watergang;
- (kleine) stroken aan twee zijden van de waterplas achter het huidige sportveldencomplex.

De situatie is in figuur 1 weergegeven. In bijlage I is tevens een situatietekening opgenomen.

Figuur 1. Situatietekening plangebied

2.3 Natuurloket (bestaande gegevens)

Het Natuurloket beschikt over gegevens van diverse soortgroepen (planten en dieren). De gegevens hebben betrekking op zogenaamde kilometerhokken (1 x 1 km). Het totale onderzoeksgebied omvat twee kilometerhokken. Het plangebied ligt geheel in kilometerhok (186-435).

De Natuurloketgegevens verschaffen inzicht in het aantal beschermde en/of bedreigde soorten per groep dat in een kilometerhok voorkomt. Dus niet welke soorten het betreft. Daarbij is wel aangegeven, hoe goed het kilometerhok voor de betreffende groep is onderzocht.

In bijlage II zijn de gegevens van het Natuurloket per soortgroep weergegeven.

In onderstaande tabel is een overzicht gegeven van de in het onderzoeksgebied aangetroffen soorten.

Soortgroep	Flora- en faunawet Cat. 1 ¹	Flora- en faunawet Cat. 2/3 ¹	Habitat- of Vogelrichtlijn ²	Rode lijst ³	Mate van onderzoek
Korstmossen	n.v.t.	n.v.t.	-	-	Niet onderzocht
Mossen	n.v.t.	n.v.t.	-	-	Niet onderzocht
Paddestoelen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	-	Niet onderzocht
Vaatplanten	-	-	-	-	Niet onderzocht
Dagvlinders	-	-	-	-	Slecht - Niet onderzocht
Nachtvlinders	n.v.t.	n.v.t.		n.v.t.	Niet onderzocht
Libellen	-	-	-	-	Niet onderzocht
Sprinkhanen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	-	Niet onderzocht
Overige ongewervelden	-	-	-	-	Niet onderzocht
Amfibieën	4 (3)	1 (1)	1 (1)	1 (1)	Redelijk - goed
Reptielen	-	-	-	-	Niet onderzocht
Vissen	-	3 (1)	2 (-)	1 (-)	Redelijk
Broedvogels	-	-	-	-	Niet onderzocht
Watervogels	-	23 (23)	-	-	Goed
Zoogdieren	-	-	-	-	Slecht onderzocht

Toelichting

¹ Het maximale aantal soorten in een kilometerhok dat is beschermd op basis van de Flora- en faunawet. (Tussen haakjes is het maximale aantal aangetroffen soorten weergegeven in het kilometerhok (186-435), met het plangebied).

De soorten die zijn beschermd op basis van de Flora- en Faunawet zijn in 3 categorieën ingedeeld op basis van zeldzaamheid (nationaal en internationaal) en de gevoeligheid van de soort. Voor elk van de categorieën geldt een apart beschermingsregime.

- Categorie 1. Voor deze algemene soorten geldt een vrijstelling voor bepaalde activiteiten. Anders is een ontheffing noodzakelijk (lichte toets).
- Categorie 2. Voor deze minder algemene soorten geldt de vrijstelling alleen wanneer wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode. Anders is een ontheffing noodzakelijk (lichte toets).
- Categorie 3. Voor deze strikt beschermde soorten geldt een ontheffingsplicht (zwarte toets)

In hoofdstuk 3 wordt hier nader op ingegaan.

² Het maximale aantal soorten in een kilometerhok dat is beschermd op basis van de Habitat- of de Vogelrichtlijn (Tussen haakjes is het maximale aantal aangetroffen soorten weergegeven in het kilometerhok (186-435), met het plangebied).

³ Het maximale aantal soorten in een kilometerhok van het onderzoeksgebied dat op de Rode lijst staat (Tussen haakjes is het maximale aantal aangetroffen soorten weergegeven in het kilometerhok (186-435), met het plangebied).

2.4 Veldbezoek

Het veldbezoek is uitgevoerd op 2 en 3 oktober 2008. Het doel van dit veldbezoek is om op basis van gebieds- en omgevingskenmerken een inschatting te kunnen maken van het voorkomen van eventuele beschermde soorten die een belemmering kunnen vormen voor de ruimtelijke ontwikkeling in het plangebied.

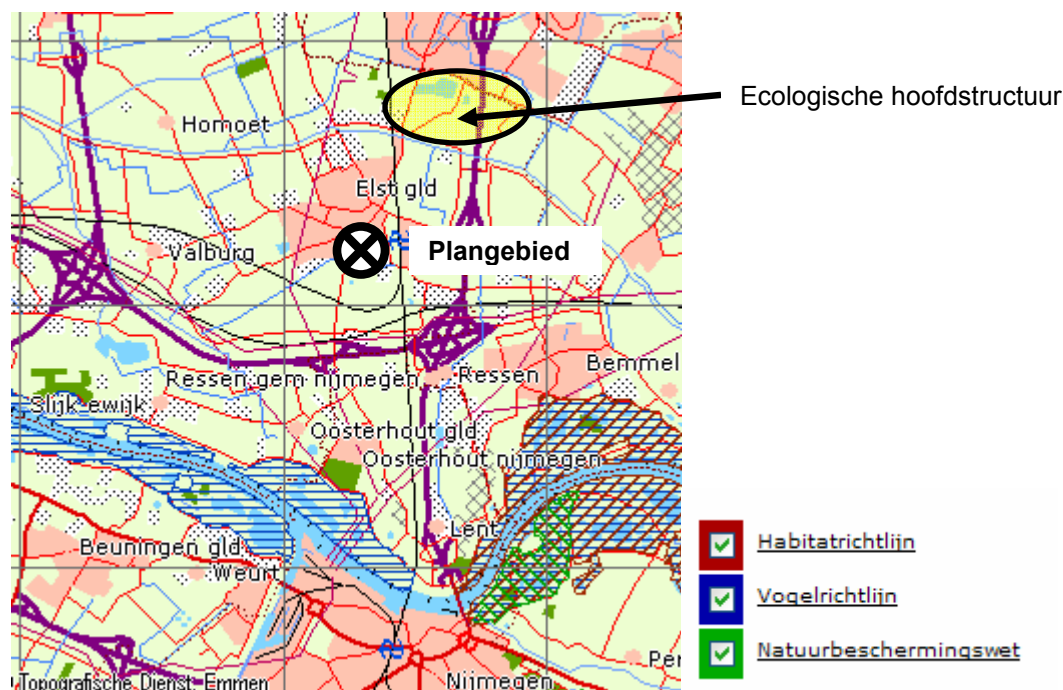
3 NATUURWAARDEN IN HET PLANGEBIED

In dit hoofdstuk zijn de resultaten van de inventarisatie van de aanwezige natuurwaarden in het onderzoeksgebied beschreven. Daarbij is een onderscheid gemaakt tussen de aanwezige beschermde natuurgebieden (§ 3.1) en de aanwezige beschermde plant- en diersoorten (§ 3.2).

3.1 Beschermde natuurgebieden rondom planlocatie

Het dichtstbijzijnde beschermde natuurgebied ligt op grote afstand van het plangebied ten zuiden van Elst (meer dan 4 kilometer). Het betreft de uiterwaarden van de Waal, die op basis van de Natuurbeschermingswet zijn aangewezen als Natura 2000 gebied (zie figuur 1).

Er zijn vanwege de grote afstand (meer dan 4 km) geen effecten te verwachten van de geplande activiteiten in het plangebied op dit Natura 2000 gebied.

Figuur 1. Ligging plangebied en beschermde natuurgebieden (Bron: www.Natuurloket.nl en www.minInv.nl)

Ten noorden van Elst is bij de eerste wateringswal een gebied (incl. de Rijkerwoerdse plassen) aangewezen als Ecologische Hoofdstructuur (zie figuur 1).

Ook hiervoor geldt tevens dat, gezien de afstand (circa 2,5 km) en de ligging van dit natuurgebied aan de andere zijde van de bebouwde kom van Elst, er geen effecten van de geplande werkzaamheden op dit beschermde natuurgebied zijn te verwachten.

Een voortoets in het kader van de Natuurbeschermingswet alsmede een toets aan de bescherming van de (P)EHS is derhalve **niet** noodzakelijk.

3.2 Beschermde soorten

3.2.1 Mossen / korstmossen / paddestoelen

Het natuurloket beschikt niet over gegevens met betrekking tot beschermde of bedreigde mossen, korstmossen en/of paddestoelen het onderzoeksgebied. Mossen, korstmossen en paddestoelen zijn niet beschermd op basis van de Flora en Faunawet. Wel zijn enkele mossen beschermd op basis van de Habitatrictlijn (bijlage II). Dit betekent dat er voor deze soorten Speciale Beschermingszones (SBZ's) aangewezen moeten worden voor de belangrijkste gebieden waar deze soorten in Nederland voorkomen. Deze soorten komen echter alleen in een aantal (bijzondere) biotopen voor, die niet in het plangebied voorkomen.

Tijdens het veldbezoek zijn in het plangebied geen bedreigende mossen, korstmossen en/of paddestoelen aangetroffen of aanwijzingen gevonden dat deze kunnen worden verwacht.

Nader onderzoek wordt niet nodig geacht.

3.2.2 Vaatplanten

Natuurloketgegevens

Het natuurloket beschikt niet over gegevens met betrekking tot beschermde of bedreigde vaatplanten.

Resultaten veldbezoek

Het plangebied bevat voornamelijk uit een sloot van circa 2 meter breedte met steile oevers van voornamelijk gras en wat voedselrijke vegetatie (met onder anderen brandnetel, zuringsoorten, madeliefje, paardebloem en scherpe boterbloem). In grote delen van de sloot staat geen of nauwelijks water en grote delen zijn geheel begroeid met rietvegetatie en een vegetatie van liesgras. Verder is de oever- en watervegetatie zeer beperkt tot niet aanwezig.

Langs de waterplas bevindt zich een strook met bomen en struiken, waaronder een aantal zeer oude wilgen. Ook voor deze plas geldt dat de oevervegetatie beperkt is tot op sommige plaatsen een smalle rietkraag. De watervegetatie is zeer beperkt tot niet aanwezig. In bijlage III zijn foto's van het plangebied opgenomen.

Er zijn tijdens het veldbezoek geen beschermde of bedreigde plantensoorten aangetroffen. Deze worden hier op basis van gebiedskenmerken (voedselrijke situatie, watergang met geen of zeer weinig water en zeer beperkte oever- en watervegetatie van watergang en waterplas) en de aangetroffen vegetatie ook niet verwacht.

Conclusie

Nader onderzoek is niet noodzakelijk.

Nota bene:

In het plangebied bevinden zich langs de waterplas enkele oude en jongere bomen en struikgewas. Deze zijn niet wettelijk beschermd op basis van de Flora- en faunawet. Voor het rooien van de bomen is echter wel een kapvergunning noodzakelijk. Ook zouden in de bomen, struiken en in de rietkraag vogels kunnen broeden (zie hiervoor onder het kopje Broedvogels).

3.2.3 Vlinders

Natuurloketgegevens

Het onderzoeksgebied is deels niet (1 kilometerhok, met plangebied) en deels slecht (1 kilometerhok, zonder plangebied) onderzocht op dagvlinders. In het onderzochte kilometerhok zijn geen beschermde dagvlindersoorten aangetroffen.

Het natuurloket beschikt niet over gegevens met betrekking tot nachtvlinders.

Overige verspreidingsgegevens

Volgens vlinders van de rode lijst in Gelderland (van Swaay, C.A.M., 1998) komen in de regio (bij Nijmegen) het Bruin blauwtje en de Sleedoornpage voor. Deze verspreidingsgegevens zijn echter wel sterk verouderd (1991-1996).

Het Bruin blauwtje is gebonden aan schrale graslanden en ruderaal vegetatie met een open structuur, met vele kale plekken en een zandige, kale grond. In Gelderland wordt hij vooral in uiterwaarden langs de grote rivieren gevonden. De waarnemingen bij Nijmegen waren van tijdelijke aard op opgespoten zandterreinen in nieuwbouw- en industrieterreinen.

De Sleedoornpage is van oorsprong een soort van heggen en houtwallen in agrarisch gebied. Tegenwoordig wordt hij ook veel aangetroffen bij sleedoornstruwelen, plantsoenen en parken in stedelijk gebied. Ze worden vooral waargenomen aan de rand van de Veluwe, maar tegenwoordig ook in de omgeving van Arnhem en Nijmegen.

Resultaten veldbezoek

Tijdens het veldbezoek zijn geen zeldzame en/of bedreigde vlinders aangetroffen. Deze worden, gezien de tijd van het jaar (begin oktober) ook niet meer verwacht. Echter, op basis van de aard van de vegetatie in het plangebied (voedselrijke vegetatie) en de habitateisen van de in de regio voorkomende bedreigde soorten (Bruin blauwtje en Sleedoornpage), is het niet aannemelijk dat in het plangebied beschermde of bedreigde (= Rode lijst) soorten voorkomen, anders dan langsvliegende exemplaren.

Conclusie

Op basis van verspreidingsgegevens en het veldbezoek zijn er geen aanwijzingen dat in het plangebied beschermde of bedreigde vlindersoorten kunnen worden verwacht.

Nader onderzoek is niet noodzakelijk.

3.2.4 Sprinkhanen

Het natuurloket beschikt niet over gegevens met betrekking tot beschermde en/of bedreigde sprinkhaansoorten. Beschermde en/of bedreigde sprinkhanen en krekels zijn gebonden aan stenige terreinen langs spoorbermen, bosranden, vochtige of droge heideterreinen, stuifzanden, duinen, schrale graslanden of vochtige veengebieden en vochtige graslanden.

Volgens de verspreidingskaarten in 'Sprinkhanen en krekels van de Rode lijst in Gelderland (Reemer, M. en Kalkman, V.J., 1998) komen er geen beschermde sprinkhanensoorten in de directe omgeving van Elst voor.

Tijdens het veldbezoek is in het plangebied een exemplaar van de Struiksprinkhaan (*Leptophyes punctatissima*) aangetroffen. Deze soort is niet beschermd op basis van de Flora- en faunawet en ook geen rode lijst soort. Er zijn verder geen aanwijzingen gevonden dat in het plangebied beschermde soorten sprinkhanen kunnen worden verwacht.

Nader onderzoek is niet noodzakelijk.

3.2.5 Libellen

Natuurloketgegevens

Het natuurloket beschikt niet over gegevens met betrekking tot beschermde of bedreigde libellen in het onderzoeksgebied.

Libellen worden meestal aangetroffen langs de grote rivieren, kleinere beken, vennen, moerassen en veengebieden. Ze hebben een voorkeur voor vegetatierijke voortplantingsplaatsen, zoals in de regio in de uiterwaarden van de Nederrijn.

Resultaten veldbezoek

Tijdens het veldbezoek zijn in het plangebied geen libellen aangetroffen, deze worden ook gezien het tijdstip van het veldbezoek (begin oktober) niet meer verwacht. Op basis van gebiedskenmerken (deels drooggevalen sloot en waterplas met zeer beperkte oever- en watervegetatie) is het niet aannemelijk dat beschermde en/of bedreigde libellen voorkomen.

Conclusie

De kans wordt verwaarloosbaar geacht dat beschermde en/of bedreigde libelsoorten in het plangebied zouden kunnen voorkomen en zich daar voortplanten.

Nader onderzoek is niet noodzakelijk.

3.2.6 Overige soorten ongewervelden

Het natuurloket beschikt niet over gegevens met betrekking tot beschermde en/of bedreigde overige soorten ongewervelden (zoals een aantal rode miersoorten, het vliegend hert etc.) in het onderzoeksgebied.

De beschermde overige ongewervelden zijn aan specifieke habitats gebonden soorten. Tijdens het veldbezoek zijn geen aanwijzingen aangetroffen dat deze hier kunnen worden verwacht.

Nader onderzoek is niet noodzakelijk.

3.2.7 Reptielen

Natuurloket beschikt niet over gegevens met betrekking tot reptielen in het onderzoeksgebied.

Tijdens het veldbezoek zijn geen reptielen aangetroffen of aanwijzingen gevonden dat deze kunnen worden verwacht.

Nader onderzoek is niet noodzakelijk.

3.2.8 Amfibieën

Natuurloketgegevens

Het onderzoeksgebied is deels redelijk (1 kilometerhok, met plangebied) en deels goed (1 kilometerhok, zonder plangebied) onderzocht op de aanwezigheid van beschermde amfibiesoorten. In de onderstaande tabel is het aantal beschermde soorten per kilometerhok weergegeven. Ook is de onderzoeksintensiteit per kilometerhok weergegeven.

Kilometerhok	Onderzoeksintensiteit	Aantal Flora- en faunawet soorten (1 / 2,3)	Habitat-/ Vogelrichtlijn	Rode lijst
(185-435)	Goed	4 / 1	1	1
(186-435), <u>met</u> plangebied	Redelijk	3 / 1	1	1

In het (redelijk) onderzochte kilometerhok, met het plangebied (toegangswegen sportcomplex), zijn één (1) op basis van de Habitatrichtlijn beschermde soort, één (1) categorie 2/3 soort van de Flora- en faunawet, drie (3) categorie 1 soorten van de Flora- en faunawet en één (1) rode lijst soort aangetroffen.

In het (goed) onderzochte kilometerhok, zonder plangebied, zijn dezelfde aantallen aangetroffen, met uitzondering van de categorie 1 soorten van de Flora- en faunawet, hier in dit kilometerhok vier soorten van aangetroffen.

Verspreidingsgegevens provincie Gelderland

Volgens de verspreidingskaarten in 'Prioritaire reptielen en amfibieën in Gelderland (Creemers, R.C.M., 1998), komen de volgende strikt beschermde soorten amfibieën in de directe omgeving van Elst voor:

Soort	Beschermingsstatus
▪ Kamsalamander	Flora- en faunawet (Tabel 3), Habitatrichtlijn (bijlage 4), Rode lijst (kwetsbaar)
▪ Poelkikker	Flora- en faunawet (Tabel 3), Habitatrichtlijn (bijlage 4), Rode lijst (kwetsbaar)
▪ Rugstreeppad	Flora- en faunawet (Tabel 3), Habitatrichtlijn (bijlage 4)

De in het kilometerhok van het plangebied aangetroffen soort is in dit kader hoogst waarschijnlijk de Kamsalamander of/of Poelkikker.

Resultaten veldbezoek

Tijdens het veldbezoek is de watergang en de zijanten van de waterplas bemonsterd op aanwezigheid van amfibieën.

Hierbij zijn in de betreffende watergang twee exemplaren van de Groene kikker aangetroffen. Slechts één exemplaar kon nader op soort gebracht worden, dit betrof een exemplaar van de Middelste groene kikker.

In grote delen van de betreffende watergang stond tijdens het veldbezoek geen of nauwelijks water (terwijl het de dagen ervoor redelijk veel had geregend). Verwacht wordt dat deze watergang gedurende de zomermaanden voor een groot deel leeg staat. Ook was de betreffende watergang tijdens het veldbezoek nagenoeg dichtgegroeid met riet, wat de bemonstering bemoeilijkte. In de delen waar nog wel water aanwezig was (vooral langs de waterplas) was de oeverbegroeiing en watervegetatie zeer summier (gedeeltelijk ligt dit deel van de sloot dan ook in de schaduw).

Ook de zijanten van de waterplas zijn met schepnet en met behulp van amfibiefuiken bemonsterd op aanwezigheid van amfibieën. Hierbij zijn echter geen amfibieën aangetroffen. Ook hier was sprake van een zeer summiere oever- en watervegetatie.

De groenstrook langs de waterplas zou eventueel kunnen dienen als voortplantingsbiotoop voor amfibieën. Hier bevinden zich boomstroken, takkenbossen etc. Er zijn hier echter geen amfibieën aangetroffen.

Resultaten eerder onderzoek Elst zuid (2003)

Tijdens het veldbezoek door Consulumij in 2003 zijn in de sloot langs de groene straat (zuidrand Elst) en de Elsterveldsche/Mermsche zeeg meerdere exemplaren van het Groene kikker complex en de Kleine watersalamander aangetroffen.

Volgens de destijds opgevraagde Natuurloketgegevens komt in het kilometerhok met het plangebied de volgende soorten voor:

- Poelkikker 1999
- Middelste groene kikker 1999
- Groene kikker complex 1985, 1986, 1988, 1999
- Kleine watersalamander 1999
- Gewone pad 1985, 1986, 1989

Conclusie

In het plangebied komen exemplaren van de Middelste groene kikker voor. Dit is een soort van de Flora- en faunawet beschermde soort (Tabel 1), waarvoor een algemene vrijstelling bij ruimtelijke ingrepen geldt. Ook de aanwezigheid van andere licht beschermde soorten van de Flora- en faunawet (Tabel 1), zoals de Bruine kikker, Gewone pad en/of Watersalamander, is niet volledig uit te sluiten. Ook voor deze soorten geldt echter ook een vrijstelling bij ruimtelijke ingrepen.

In hoofdstuk 5 wordt nader ingegaan op de mogelijke aanwezigheid van strikt beschermde soorten in het plangebied, zoals de Kamsalamander en/of de Poelkikker.

3.2.9 Vissen

Natuurloketgegevens

Het gehele onderzoeksgebied is redelijk onderzocht op de aanwezigheid van beschermde vissoorten. In de onderstaande tabel is het aantal beschermde soorten per kilometerhok weergegeven. Ook is de onderzoeksintensiteit per kilometerhok weergegeven.

Kilometerhok	Onderzoeksintensiteit	Aantal Flora- en faunawet soorten (1 / 2,3)	Habitat-/ Vogelrichtlijn	Rode lijst
(185-435)	Redelijk	- / 3	3	1
(186-435), <u>met</u> plangebied	Redelijk	- / 1	-	-

In het (redelijk) onderzochte kilometerhok, met het plangebied, is één op basis van de Flora- en faunawet beschermde soorten (categorie 2/3) aangetroffen.

In het andere kilometerhok van het onderzoeksgebied, zonder het plangebied, zijn drie (3) op basis van de Habitatrichtlijn beschermde soorten, drie (3) op basis van de Flora- en faunawet beschermde soorten (tabel 2./3) en één (1) rode lijst soort aangetroffen.

Resultaten veldbezoek

Tijdens het veldbezoek is de sloot met een schepnet bemonsterd op aanwezigheid van beschermde vissoorten. Hierbij zijn geen vissen aangetroffen. De sloot stond voor een groot deel droog of bijna droog en was op verschillende plaatsen ook zeer sterk begroeid met rietvegetatie, wat het bemonsteren bemoeilijkte.

Gezien het feit dat delen van de slot droog staan of slecht een zeer beperkte hoeveelheid water (< 5 cm) bevat en sterk is begroeid met riet, er geen ander watervegetatie aanwezig is en tijdens intensieve bemonstering geen vissen zijn aangetroffen, wordt de aanwezigheid van beschermde vissoorten in deze sloot verwaarloosbaar geacht.

Daarnaast zijn de zijkanten van de waterplas met een schepnet bemonsterend op het voorkomen van vissen en zijn twee amfibiezuikers uitgezet (waar tevens vis mee kan worden gevangen). Hierbij zijn echter geen vissen gevangen.

Op de meeste plaatsen langs de waterplas is slechts op enkele plaatsen een rietkraag langs de kant aanwezig. Op de meeste plekken is alleen een zandige ondergrond langs de kant aanwezig zonder water- en/of oevervegetatie (zie foto's bijlage III). De aanwezigheid van vis in (de diepere delen van) deze waterplas kan echter niet worden uitgesloten.

Resultaten eerder onderzoek Elst-Zuid (2003)

Tijdens een eerder door Consulumij Milieu b.v. in 2003 uitgevoerd veldonderzoek in Elst- zuid zijn de volgende vissoorten aangetroffen:

▪ Stekelbaarsjes	Niet beschermd
▪ Kleine modderkruiper	Habitatrichtlijn (bijlage 4), Flora- en faunawet (tabel 2)

De Kleine modderkruiper is in de Elstervelsche/Mermsche zeeg waargenomen.

Uit de destijds opgevraagde natuurloketgegevens komen in het kilometerhok (186-435), met het plangebied, de volgende vissoorten voor:

▪ Bermpje	1999	10 exemplaren	Flora- en faunawet (tabel 2)
▪ Tiendoornige stekelbaars	1999	16 exemplaren	Niet beschermd
▪ Driedoornige stekelbaars	1999	18 exemplaren	Niet beschermd

Conclusies

In de te dempen watergang van het plangebied wordt het voorkomen van beschermde en/of bedreigde vissoorten niet verwacht. Deze watergang staat namelijk zeer waarschijnlijk voor een groot deel van het jaar droog, kent een zeer beperkte oever- en watervegetatie en bij intensieve bemonstering tijdens het veldbezoek zijn geen vissen aangetroffen.

De aanwezigheid van beschermde vissoorten, zoals de Kleine modderkruiper, in de waterplas kan echter niet met zekerheid worden uitgesloten. Hier wordt in hoofdstuk 5 nader op ingegaan.

3.2.10 Broedvogels

Natuurloket beschikt niet over gegevens met betrekking tot broedvogels in het onderzoeksgebied.

In twee oude wilgen langs de waterplas zijn spechtenholen aangetroffen. Er kon echter niet worden vastgesteld of deze holen ook in gebruik waren. Op de waterplas bevonden zich enkele exemplaren van de Wilde eend en Meerkoet.

Conclusies

Alle in Nederland voorkomende vogels zijn beschermd op basis van de Flora- en faunawet (categorie 2/3). De aanwezige bomen en struiken in het plangebied kunnen dienen als broedgebied voor diverse algemeen voorkomende soorten. Daarnaast komen in het plangebied bomen met spechtenholen voor.

De aanwezigheid van broedende vogels kan consequenties hebben voor de activiteit. Hier wordt in hoofdstuk 5 nader op ingegaan.

3.2.11 Watervogels

Natuurloketgegevens

Het onderzoeksgebied is goed onderzocht op watervogels. In de onderstaande tabel is het aantal beschermde soorten per kilometerhok weergegeven. Ook is de onderzoeksintensiteit per kilometerhok weergegeven.

Kilometerhok	Onderzoeksintensiteit	Aantal Flora- en faunawet soorten (1 / 2,3)	Habitat-/ Vogelrichtlijn	Rode lijst
(185-435) zonder plangebied	Goed	- / 23		
(186-435) met plangebied	Goed	- / 23		

In beide kilometerhokken van het onderzoeksgebied komen diverse categorie 2 soorten van de Flora- en faunawet voor. Alle vogels vallen onder categorie 2 van de Flora- en faunawet.

Tijdens het veldbezoek zijn uitsluitend enkele exemplaren van de Wilde eend en Meerkoet op de waterplas aangetroffen.

De betekenis van het plangebied als foerageergebied (waterplas) of broedgebied voor watervogels (slootkanten/ kanten waterplas) wordt beperkt geacht.

Nader onderzoek is niet noodzakelijk.

3.2.12 Zoogdieren

Het onderzoeksgebied is deels niet (1 kilometerhok, met plangebied) en deels matig (1 kilometerhok, zonder plangebied) onderzocht op zoogdieren. Er zijn geen beschermde of bedreigde zoogdieren aangetroffen.

Volgens de Atlas van de Nederlandse Zoogdieren (Broekhuizen, S., et al., 1992) kunnen rondom het plangebied de volgende zoogdiersoorten (excl. vleermuizen) worden aangetroffen:

▪ Aardmuis	▪ Huisspitsmuis
▪ Gewone bosspitsmuis	▪ Konijn
▪ Bruine rat	▪ Mol
▪ Bosmuis	▪ Muskusrat
▪ Bunzing	▪ Ree
▪ Dwergmuis	▪ Rosse woelmuis
▪ Dwergspitsmuis	▪ Veldmuis
▪ Egel	▪ Vos
▪ Haas	▪ Wezel
▪ Huismuis	▪ Woelrat

Opgemerkt dient te worden dat de beschikbare gegevens redelijk oud zijn (ca 10 jaar). Huismuis, Muskusrat en Bruine rat zijn niet beschermd op basis van de Flora- en faunawet. De overige soorten zijn algemene, licht beschermde soorten (categorie 1), waarvoor een vrijstelling geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Tijdens het veldbezoek zijn geen zoogdieren in het plangebied aangetroffen. Wel werden op een aantal plaatsen muizenholen waargenomen (met langs de sloot).

Voor eventueel in het gebied aanwezige zoogdiersoorten (bijvoorbeeld algemene soorten muizen, egel etc.) geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ingrepen.

Nader onderzoek is niet noodzakelijk.

Vleermuizen

Volgens Vleermuizen in Gelderland, naar een actieplan voor vleermuizen (Dijkstra., V. et al., 1999) komen in de regio de volgende vleermuissoorten voor:

- Gewone dwergvleermuis
- Rosse vleermuis
- Laatvlieger
- Watervleermuis

Deze soorten zijn strikt beschermd op basis van de Flora- en Faunawet (categorie 3) en op basis van de Habitatrichtlijn (Bijlage IV).

In het plangebied zijn bomen aanwezig met een aantal spechtenholen. Deze zouden eventueel als verblijfplaats voor vleermuizen kunnen dienen. Er zijn echter geen sporen van eventueel gebruik door vleermuizen in deze holtes aangetroffen (in de vorm van uitwerpselen). De beschutte waterplas wordt zeer waarschijnlijk wel door vleermuizen gebruikt als foerageerplek.

Op de consequenties van het gebruik van (delen van) het plangebied door vleermuizen wordt in hoofdstuk 5 nader ingegaan.

4 BESCHERMINGSFORMULES

De beschermingsstatus van een natuurgebied of van plant- of diersoorten wordt onder meer ontleend aan de volgende (inter)nationale wetgeving en/of beleid:

☐ De Flora- en faunawet	(soortbescherming)
☐ Rode lijsten	(soortbescherming)
☐ De nieuwe Natuurbeschermingswet 1998	(gebiedsbescherming)
☐ De Ecologische Hoofd Structuur (EHS)	(gebiedsbescherming)
☐ De EG Habitat- en EG Vogelrichtlijn	(gebieds- en soortbescherming)
☐ De Conventie van Bern	(soortbescherming)
☐ Het verdrag van Ramsar	(gebieds- en soortbescherming)
☐ Het verdrag van Bonn	(gebieds- en soortbescherming)

De mate van bescherming is geregeld in zogenaamde beschermingsformules. In het kader van dit onderzoek is voornamelijk de ontheffingsplicht ex artikel 75 Flora en faunawet van belang. In deze wet zijn namelijk ook de beschermingseisen van de meeste internationale wet- en regelgeving opgenomen. Gezien de ligging van het onderzoeksgebied, moet ook aandacht worden besteed aan een mogelijke vergunningplicht op basis van de Natuurbeschermingswet en de ligging in de Ecologische Hoofdstructuur.

4.1 De Flora- en faunawet (Ffw)

Voor beschermde diersoorten gelden verbodsbepalingen gericht op het vangen, doden, vervoeren, verhandelen, verontrusten van deze dieren en op het verstoren of vernielen van zijn nest-, hol-, voortplantings-, of rustplaats en het verbod tot rapen en vernielen van eieren van deze beschermde diersoorten. Bijna alle zoogdieren, reptielen, amfibieën en vogels zijn beschermd op basis van de Flora- en Faunawet.

In het navolgende zijn de juridische kaders van de Flora- en faunawet geschetst.

- ☐ **Beschermde soorten waarvoor op basis van artikel 75.4 een vrijstelling geldt van artikel 8 t/m 12 of een ontheffing nodig is met lichte toets (categorie 1)**

Bijlage 4 van de "Regeling vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten Flora- en faunawet" bevat een lijst met soorten waarvoor bij reguliere werkzaamheden of ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling geldt van het verbod om planten te plukken, dieren te doden, te verontrusten of hun vaste rust- of verblijfplaats te vernielen.

Indien de vrijstelling niet van toepassing is, moet een aanvraag voor een ontheffing worden ingediend. Deze aanvraag wordt beoordeeld op basis van de lichte toets. In dit geval gaat het om een ruimtelijke ontwikkelingen en is de vrijstellingsregeling van toepassing.

Voorbeelden van soorten uit deze categorie zijn: Egel, Mol, Konijn, Bruine kikker en Gewone Pad.

- ☐ **Beschermde soorten waarvoor op basis van artikel 75.4 een vrijstelling met gedrags-code geldt van artikel 8 t/m 12 of een ontheffing nodig is met lichte toets (categorie 2)**

Voor reguliere werkzaamheden of ruimtelijke ontwikkelingen geldt voor deze soorten een vrijstelling van het verbod om planten te plukken, dieren te doden, te verontrusten of hun vaste rust- of verblijfplaats te vernielen, op voorwaarde dat gehandeld wordt conform een goed-gekeurde gedragscode. In een gedragscode staat hoe bij werkzaamheden schade aan beschermde dieren en planten voorkomen wordt of tot een minimum beperkt. De gedragscode geeft invulling aan "zorgvuldig handelen".

Indien er geen goedgekeurde gedragscode is (dat is het geval in dit project), moet een aanvraag voor een ontheffing worden ingediend. Deze aanvraag wordt beoordeeld op basis van de lichte toets.

Voorbeelden van soorten uit deze categorie zijn: Meerkikker, Damhert, Wild zwijn, Kleine modderkruiper en Steenmarter.

□ Beschermde soorten waarvoor op basis van artikel 75.5 een vrijstelling met gedragscode geldt van artikel 8 t/m 12 of een ontheffing nodig is met uitgebreide toets (categorie 3)

Voor reguliere werkzaamheden (maar niet voor ruimtelijke ontwikkelingen), geldt voor deze soorten een vrijstelling van het verbod om planten te plukken, dieren te doden, te verontrusten of hun vaste rust- of verblijfplaats te vernielen op voorwaarde dat gehandeld wordt conform een goedgekeurde gedragscode. In een gedragscode staat hoe bij werkzaamheden schade aan beschermde dieren en planten voorkomen wordt of tot een minimum beperkt. De gedragscode geeft invulling aan "zorgvuldig handelen".

Bij een aanvraag voor een ontheffing voor deze soorten geldt de uitgebreide toets. Deze toets houdt in dat de werkzaamheden het voortbestaan van de soort niet in gevaar mogen brengen, er geen alternatief is voor de activiteit of de locatie en dat de activiteit past binnen één van de in de wet genoemde belangen.

De in de wet genoemde belangen omvatten:

- onderzoek en onderwijs
- repopulatie en herintroductie
- bescherming van flora en fauna
- veiligheid van het luchtverkeer
- volksgezondheid of openbare veiligheid
- dwingende redenen van openbaar belang
- voorkomen van ernstige schade aan vormen van eigendom
- belangrijke overlast veroorzaakt door dieren
- uitvoering van werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw
- bestendig gebruik
- uitvoering in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

Voorbeelden van soorten uit deze categorie zijn: Vogels, Rugstreeppad, Kamsalamander en alle soorten vleermuizen.

Dit heeft echter geen effect op de noodzaak tot onderzoek. Met behulp van onderzoek wordt namelijk vastgesteld, welke soorten in het plangebied aanwezig zijn. Pas als dat bekend is, kan worden bepaald of er voor één of meerdere beschermde soorten een ontheffing ex artikel 75 van de Ffw meer aangevraagd hoeft te worden, of daarvoor een vrijstelling geldt.

Het volgende stappenschema wordt gehanteerd:

- Stap 1: Welke beschermde soorten zijn aanwezig?
Is er sprake van schadelijke effecten op deze soorten?
- Stap 2: Is er sprake van bestendig beheer en onderhoud, bestendig gebruik en ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.
- Indien NEE: Ontheffing noodzakelijk: lichte of zware toets afhankelijk van categorie.
- Stap 3: Afhankelijk van de categorie waarin de soorten zijn ingedeeld geldt een vrijstelling, een vrijstelling mits een gedragscode aanwezig is, een ontheffingsplicht met een zware of lichte toets.

In hoofdstuk 5 worden deze stappen voor de verschillende in het plangebied aangetroffen beschermde soorten doorlopen. Op basis hiervan kan inzicht worden verkregen in de mogelijke (juridische) consequenties voor de geplande activiteiten in het plangebied en de eventuele noodzaak tot nader onderzoek.

4.2 De Natuurbeschermingswet 1998

In de Natuurbeschermingswet 1998 (van kracht vanaf 2005) zijn onder andere de verplichtingen die voortvloeien uit de Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR), omgezet in Nederlandse wetgeving. Dit heeft ook tot gevolg, dat er geen rechtstreekse werking meer is van de VHR. Op de activiteiten is daarom alleen het toetsingskader van de Natuurbeschermingswet 1998 van toepassing.

De gebieden die zijn aangewezen of aangemeld onder de Vogel- en Habitatrichtlijn, behoren allen tot de Natura 2000 gebieden, waaronder ook de uiterwaarden van de Maas en de Neder rijn.

Voor activiteiten die negatieve effecten op beschermde gebieden kunnen hebben, is een Natuurbeschermingswetvergunning benodigd. De Handreiking Natuurbeschermingswet (Ministerie van LNV) geeft informatie over de wijze van vergunningverlening.

Tijdens de oriëntatiefase moet de volgende hoofdvraag worden beantwoord:

- *is er een kans op (significante) effecten?*

Op deze vraag zijn vervolgens drie antwoorden mogelijk:

1. Er is zeker geen negatief effect.

Dit betekent dat er geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 nodig is.

2. Er is wel een mogelijk negatief effect, maar dit is zeker geen significant effect.

Dit betekent dat vergunningverlening aan de orde is. Omdat het effect zeker niet significant is, volstaat daarvoor de zogenoemde verslechtings- en verstoringstoets

Bij deze toets wordt nagegaan of activiteiten een kans met zich meebrengen op verslechtering van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten, dan wel dat deze een verstoring effect hebben op soorten. Hierbij hoeft geen rekening te worden gehouden met cumulatieve effecten.

Bij de aanvraag brengt de initiatiefnemer gedetailleerd in kaart wat de effecten (kunnen) zijn van de activiteit op de natuurwaarden in het gebied en welke verzachtende (mitigerende) maatregelen hij van plan is te nemen. Het bevoegd gezag geeft een vergunning af als de verslechtering of verstoring in het licht van de instandhoudingsdoelstellingen aanvaardbaar is.

3. Er is een kans op een significant negatief effect.

Dit betekent dat vergunningverlening aan de orde is. Omdat er een kans op een significant effect bestaat door optreden van het project en/of andere handeling, alleen of in combinatie met andere projecten, handelingen of plannen, is een passende beoordeling vereist

Een effect is significant als de instandhoudingsdoelstellingen van een Natura 2000-gebied dreigen te worden aangetast.

4.3 Spelregels PEHS / EHS

In de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) worden planten en dieren in waardevolle natuurgebieden beschermd. Dat betekent niet dat ontwikkelingen zoals woningbouw en bedrijvigheid, geheel verboden zijn. Onder bepaalde voorwaarden zijn er ontwikkelingen mogelijk. Het Rijk en de provincies hebben spelregels afgesproken over wat wel en niet kan. Ze hebben dit in overleg met gemeenten en maatschappelijke organisaties gedaan. Deze afspraken zijn samengevat in het document 'Spelregels EHS, een gezamenlijke uitwerking van het rijk en de provincies'.

5 (JURIDISCHE) CONSEQUENTIES VOOR DE BESTEMMINGSPLANWIJZIGING

In dit hoofdstuk worden de (juridische) consequenties van de aangetroffen natuurwaarden voor de geplande wegen voor nieuwe hockeyvelden.

5.1 Beschermde natuurgebieden

Het plangebied ligt op grote afstand van beschermde natuurgebieden. Gezien deze afstand is het niet noodzakelijk te toetsen of de activiteiten tot negatieve effecten kunnen leiden in deze gebieden.

5.2 Beschermde plant- en diersoorten

Voor (inter)nationaal beschermde diersoorten gelden verbodsbepalingen gericht op het vangen, doden, vervoeren, verhandelen, verontrusten van deze dieren en op het verstoren of vernielen van zijn nest-, hol-, voortplantings-, of rustplaats en als laatste het verbod tot rapen en vernielen van eieren van deze beschermde diersoorten. In principe zijn alle soorten gewervelden (zoogdieren, vogels, amfibieën en reptielen) beschermd. Uitzonderingen hierop zijn vissen uit de Visserijwet, de Huismuis, de Zwarte en Bruine rat. Een aantal soorten mag worden bejaagd. Ook voor planten geldt een bescherming voor de planten zelf en de standplaats van beschermde planten.

De aanwezigheid van beschermde soorten in het plangebied

In het plangebied zijn de volgende soorten / groepen aangetroffen die zijn beschermd op basis van de Flora- en faunawet:

- Diverse algemene vogelsoorten
- Algemene, kleine zoogdiersoorten
- Middelste groene kikker

Daarnaast komen mogelijk ook nog de volgende beschermde soorten / groepen voor:

▪ Strikt beschermde en algemene Amfibiesoorten	(algemene soorten en de strikt beschermde Poelkikker)
▪ Vissen	(strikt beschermde soorten zoals de Kleine modderkruiper) en het BERPJE
▪ Vleermuizen	(soorten onbekend)

Per soort of groep volgt een korte toelichting.

Algemene vogelsoorten

Er zijn enkele algemene vogelsoorten aangetroffen in het plangebied (o.a. de Wilde eend, Merel, Koolmees). Daarnaast kunnen diverse andere algemene soorten worden verwacht. In een tweetal oudere wilgenbomen langs de waterplas zijn spechtenholen aangetroffen.

De soorten gebruiken het plangebied mogelijk op verschillende wijze, onder andere om te broeden (in bomen, struiken en rietkraag langs waterplas) en te foerageren. Gezien de aard van het plangebied worden op het terrein zelf geen rode lijst of andere bijzondere soorten verwacht.

De Vogelrichtlijn staat het verstoren van broedende vogels niet toe, daarom geldt **geen vrijstelling** voor het verstoren van broedende vogels. Een ontheffing zal slechts in uitzonderingssituaties worden verleend.

Daarnaast geldt dat hollen van spechten jaarrond worden beschermd (dus ook buiten het broedseizoen) en dat voor het kappen van bomen met spechtenholten altijd een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet moet worden aangevraagd (met uitzondering als deze hollen permanent verlaten zijn).

Consequenties:

Indien de wilgen met spechtenholten moeten worden gekapt én de hollen worden nog gebruikt door spechten, dan moet hiervoor een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet worden aangevraagd.

Om te kunnen bepalen of deze holtes nog door spechten worden gebruikt dient bij voorkeur tijdens het broedseizoen een visuele inspectie plaats te vinden.

Indien de overige in het plangebied aanwezige bomen en struiken buiten het broedseizoen worden gerooid, is hiervoor geen ontheffingsaanvraag ex artikel 75 van de Flora- en faunawet noodzakelijk. (zie ook de aanbevelingen).

Kleine zoogdieren

Op een aantal plaatsen in het plangebied zijn muizenholten waargenomen. Ook is een Konijn vlakbij waargenomen. Gezien de aard van het plangebied wordt de kans dat hier strikt beschermde zoogdierensoorten voorkomen echter uitgesloten. Voor algemene soorten muizen en het Konijn geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ingrepen.

Consequenties:

Er hoeft geen ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd voor de in het gebied mogelijk voorkomende muizen en het Konijn. Ook nader veldonderzoek is niet noodzakelijk.

Amfibieën

Middelste groene kikker en andere licht beschermde amfibiesoorten

In de watergang van het plangebied is een exemplaar van de Middelste groene kikker aangetroffen. Tevens is een andere groene kikker aangetroffen, die niet nader op soort is gebruikt. Zeer waarschijnlijk gaat het hier ook om de Middelste groene kikker.

Daarnaast komen naar verwachting mogelijk ook de Bruine kikker en de Gewone pad in het plangebied voor (in en nabij de sloot en in de groene strook met struiken en bomen langs de waterplas).

Consequenties:

De aanwezigheid van de Middelste groene kikker en de mogelijke aanwezigheid van andere licht beschermde amfibiesoorten in de te dempen sloot heeft geen consequenties voor de geplande dempingswerkzaamheden. Voor deze soorten geldt namelijk een algemene vrijstelling van de ontheffingsplicht bij ruimtelijke ingrepen.

Strikt beschermde amfibiesoorten

In de directe omgeving (in het kilometerhok met het plangebied) zijn exemplaren van de Poelkikker aangetroffen (Nader opgevraagde gegevens Natuurloket, 1999). Dit is een is een tabel 3 soort van de Flora- en faunawet, een bijlage IV soort van de Habitatrichtlijn en een kwetsbare rode lijst soort, waarvoor een ontheffing met behulp van een uitgebreid toetsingskader (incl. alternatieven en compensatie) moet worden doorlopen.

In de regio komen nog twee strikt beschermde amfibiesoorten voor, waarschijnlijk namelijk de Kamsalamander en de Rugstreeppad.

Tijdens het veldbezoek zijn slechts algemene amfibiesoorten in het plangebied aangetroffen, maar de aanwezigheid van strikt beschermde soorten kan niet worden uitgesloten. Hieronder volgt een beschrijving van de ecologie en leefwijze van deze drie strikt beschermde soorten.

Ecologie groene kikker complex / Poelkikker & Meerkikker

In Nederland worden drie vormen van groene kikkers onderscheiden:

- ☐ de Poelkikker of Kleine groene kikker (*Rana lessonae*);
- ☐ de Middelste groene kikker (*Rana esculenta*);
- ☐ de Meerkikker of Grote groene kikker (*Rana ridibunda*).

Zowel de Poelkikker als de Meerkikker zijn als soort te beschouwen, terwijl de Middelste groene kikker een hybride is, die evenwel vruchtbaar is en met beide ouders (en me andere Middelste groene kikkers) terug kan kruisen. De Meerkikker komt voornamelijk voor ten noordwesten van de lijn Zeeland-Groningen. De Poelkikker wordt vooral ten zuidoosten van deze lijn gevonden en is landelijk gezien vrij zeldzaam. Daar waar de Meerkikker of Poelkikker voorkomt zullen vrijwel altijd ook Middelste groene kikkers worden aangetroffen.

Het grootste verschil in leefwijze tussen de twee soorten (Poelkikker en Meerkikker) is dat de Meerkikker meer aan het leven in het water is aangepast en dus ook onder water overwintert en migratie ook via het water plaatsvindt. De Poelkikker is meer aan een landleven aangepast en overwintert waarschijnlijk dan ook op het land.

Wat biotoop betreft zijn er zowel grote overeenkomsten als verschillen tussen de drie typen groene kikkers. Zij zijn alle drie zon- en warmteminnend en hebben daardoor een voorkeur voor onbeschaduwde wateren. De oeverzone hiervan moet bij voorkeur goed begroeid zijn en het water is vaak vrij omvangrijk of maakt deel uit van een groter complex van wateren.

De Poelkikker heeft een voorkeur voor zwak zure, stilstaande wateren in bos- en heidegebieden op de hogere zandgronden, in vennen, poelen en watergangen in hoogveengebieden, en in uiterwaarden. De Poelkikker stelt hoge eisen aan de waterkwaliteit. Dit laatste levert problemen op gezien de intensieve landbouw, ontginningen en het kunstmatig laag houden van het grondwaterpeil. Het moderne machinaal gegraven V-vormige sloottype is ongeschikt.

Pas in april verzamelen de mannetjes van de groene kikkers zich in het voortplantingswater, waar de paartijd duurt tot eind juni - begin juli, met een piek tussen begin mei en half juni. Overdag houden de groene kikkers zich voornamelijk op aan de rand van het water tussen de oevervegetatie. Vanaf de eerste helft van mei kunnen de legsels worden aangetroffen, die vaak tussen planten liggen die wat verder van de kant af staan. Van half juni tot half augustus is het grootste aantal larven te vinden.

Ecologie Kamsalamander

De Kamsalamander is een soort van mesotrofe tot eutrofe wateren. In grote delen van Nederland is de soort beek- en/of rivierbegeleidend. Voortplantingsplaatsen zijn vooral gelegen op zand- en leemgronden (uiterwaarden) en soms ook in laagveen. Voortplanting wordt voornamelijk geconstateerd in geïsoleerde, visloze wateren met een goede waterkwaliteit en rijk gestructureerde oever- en watervegetatie. Veel gebruikte watertypes zijn poelen, kleiputten, kolken, strangen en geëutrofiëerde vennen. In kerngebieden kan de soort echter ook worden aangetroffen in minder optimale wateren, zoals bispoelen, grachten en sloten.

Voor de eiafzet worden fijnbladige waterplanten en grassen gebruikt, het landbiotoop is het best te kenmerken als een kleinschalig, halfopen landschap met bosschages, overhoeken, houtwallen en/of hagen en/of dijken.

Ecologie Rugstreeppad

De Rugstreeppad komt voor op heideterreinen, in polders onder zeeniveau, in de duinen en inde uiterwaarden. De Rugstreeppad is echter ook een pionier die overal opduikt waar natuurlijke of door de mens ingebrachte dynamiek in het landschap aanwezig is. Zo kan de soort ook tijdelijk profiteren van zandopspuitingen en andere bouwactiviteiten. Het pioniergedrag komt tot uiting in zijn voorkeur voor kale terreinen. Voortplanting vindt bij voorkeur plaats in ondiepe onbegroeide plassen. Ook in vele andere wateren kan de Rugstreeppad zich echter voortplanten.

Consequenties:

Op basis van de volgende gegevens wordt de kans dat deze strikt beschermde soorten gebruik maken van de waterplas en/of watergangen in het plangebied verwaarloosbaar geacht vanwege de volgende redenen:

- De Rugstreeppad heeft een voorkeur voor open terreinen waar de bodem en vegetatie regelmatig veranderingen ondergaan, bij voorkeur op droge en losgrondige bodems die snel opwarmen. Kale oevers en ondiep water zijn de belangrijkste kenmerken voor een geschikt voortplantingswater.

De waterplas c.q. watergang en directe omgeving in het plangebied zijn stabiele, niet dynamische biotooptypen. De oevers van de waterplas en watergang zijn begroeit met grazige vegetatie en/of riet.

- Voortplanting van de Kamsalamander wordt voornamelijk geconstateerd in geïsoleerde, visloze wateren met een goede waterkwaliteit en rijk gestructureerde oever- en watervegetatie.

In de waterplas komt vrijwel zeker wel vis voor, ook al zijn deze tijdens de bemonstering niet aangetroffen. Zowel de watergang als de waterplas hebben een zeer beperkte begroeiing van oever- en waterplanten. Delen van de watergang staan grote delen van het jaar, met name tijdens drogere perioden in het zomerseizoen (voortplantingsseizoen) droog.

- De Poelkikker heeft een voorkeur voor bos- en heidevennen en vennen en watergangen in hoogveen. In neutrale en alkalische wateren op meer voedselrijke gronden komt de soort alleen voor in wateren met rijke begroeiing van oever- en waterplanten.

Zowel de watergang als de waterplas hebben een zeer beperkte begroeiing van oever- en waterplanten. Het deel van de watergang langs de waterplas bevindt zich voor het grootste deel van de dag in de schaduw (de groene kikker heeft een voorkeur voor onbeschaduwde plekken).

Vissen

In de direct omgeving van het plangebied (Elsterveldsche/Mermsche zeeg) komt de Kleine modderkruiper en het Bermpje voor. Beide zijn beschermd op basis van Tabel 2 van de Flora- en faunawet. Dit betekent dat voor deze soorten, bij afwezigheid van een goedgekeurde gedragscode, een ontheffingsaanvraag ex artikel 75 van de Flora- en faunawet noodzakelijk is.

Kleine modderkruipers worden aangetroffen in sloten, beken, rivierarmen en meren. De ideale habitat ligt in stilstaande en langzaam stromende wateren. De soort is aangepast aan een leven op en in de bodem. In zandige tot modderige bodems zoekt de vis met zijn kleine bekopening naar kleine diertjes als kreeftjes en insectenlarven of naar organische resten. De paaitijd loopt van mei tot juni. Het paaisubstraat moet bestaan uit een zandige bodem, met in de buurt laagjes detritus. In het veenweidegebied kan men kleine modderkruipers ook aantreffen in bredere poldersloten. Dit zijn doorgaans oudere dieren; jonge dieren hebben een voorkeur voor smallere sloten met ondiepe oeverzones. Deze opgroeigebieden warmen namelijk sneller op, bieden voldoende voedsel en zijn moeilijker bereikbaar voor roofvissen als snoek en baars. In tegenstelling tot de grote modderkruiper

wordt de kleine modderkruiper vaak vergezeld door relatief hoge aantallen van andere vissoorten, zoals vetje, bittervoorn, blank- en rietvoorn.

Het is bekend dat de Kleine modderkruiper soms ook in waterplassen wordt aangetroffen. Ondanks dat de kans klein is dat deze in de plas voorkomt, gezien de beperkte oever en watervegetatie, kan de aanwezigheid niet geheel worden uitgesloten. Nader onderzoek is derhalve noodzakelijk.

Het Bermpje komt voor in klein tot middelgroot stromend water. De voorkeursdiepte ligt tussen 2 en 20 cm. Bij meer dan 50 cm waterdiepte komen minder Bermpjes voor. Hij heeft een voorkeur voor water met schuilgelegenheid in de vorm van sterrekroos en verblijft liever op stenige bodem dan boven zand en leem. Bij een gemiddelde snelheid van 10 tot 20 cm/s en een waterbreedte van 1 tot 3 meter vindt men de meeste Bermpjes. Het Bermpje is vergeleken met andere beekvissoorten betrekkelijk ongevoelig voor vervuiling door bemesting. De paaitijd loopt van april tot juli; paaiplaatsen zijn vlakke zandbodems in de oeverzone, met een stroomsnelheid kleiner dan 5 cm/s. De eieren worden afgezet op de bodem en blijven kleven in kleine kuiltjes. Ook onderwaterplanten en stenen worden gebruikt om eieren op af te zetten, maar zijn niet noodzakelijk. Het Bermpje eet voornamelijk muggenlarven, maar ook waterpissebedden, vlotkreeften, watervlooien, slakken en wormen worden op de tast gevonden en gegeten. Het bermpje is vooral actief in de schemering en 's nachts.

Tijdens het veldbezoek zijn de Kleine modderkruiper en het Bermpje niet in het plangebied aangetroffen.

De aanwezigheid van deze soorten in de watergang wordt verwaarloosbaar geacht, gezien het feit dat:

- delen van de sloot voor een groot deel van het jaar droog staan;
- de sloot een zeer beperkte oever- en watervegetatie heeft;
- de sloot sterk is overgroeid met rietvegetatie.

Het Bermpje heeft bovendien een sterkte voorkeur voor klein tot middelgroot stromend water. Zowel en de waterplas als de watergang vormen hiermee geen geschikt biotoop voor deze soort.

De aanwezigheid van de Kleine modderkruiper in de waterplas kan echter niet geheel worden uitgesloten.

Wij raden aan om hiervoor een nader visonderzoek uit te voeren (zie ook de aanbevelingen).

Vleermuizen

In het plangebied zijn bomen met spechtenholen aanwezig die mogelijk als (zomer- en/of winter-) verblijfplaats kunnen dienen voor vleermuizen. Om als goed vleermuisverblijf te dienen moet zo'n gat dan wel naar boven uitgerot zijn, zodat de vleermuizen boven de opening kunnen hangen. Zelfs losse stukken schors kunnen een geschikte verblijfplaats vormen. De aanwezigheid van vleermuizen in een boomholte is vaak (maar niet altijd) zichtbaar door een spoor van urine dat uit de holte naar beneden loopt en uitwerpselen die op de grond gevonden worden. Deze zijn niet bij de holen in het plangebied aangetroffen.

De beschutte waterplas wordt echter zeer waarschijnlijk wel gebruikt als foerageerplek door in de omgeving voorkomende vleermuizen, zoals de Gewone dwergvleermuis en de Laatvlieger. Ook kunnen de lijnvormige groenstroken langs de waterplas dienen als vliegroute voor vleermuizen.

Consequenties:

Gezien het feit dat:

- in het plangebied geen vastgestelde vaste verblijfplaatsen zijn aangetroffen (voor zover bekend worden de spechtenholen in het plangebied momenteel niet gebruikt als zomer- en of winterverblijfplaats van vleermuizen);
- de waterplas, als potentieel geschikte foerageerplaats voor vleermuizen, niet zal verdwijnen;

worden er geen effecten verwacht op eventuele foerageer- en migratieroutes van vleermuizen in dit gebied. Hierbij wordt er echter wel van uit gegaan dat bij de demping van delen van de waterplas niet de gehele groenstrook langs de waterplas zal worden vernietigd. Deze groenstroken geven namelijk extra beschutting tegen wind en maken de waterplas meer aantrekkelijk als foerageergebied.

Indien deze groenstroken toch in zijn geheel mochten verdwijnen door de dempingswerkzaamheden, moet nader onderzoek worden uitgevoerd naar het gebruik van deze plas door vleermuizen. Op basis hiervan moet dan worden beoordeeld of deze waterplas een belangrijk (onmisbaar) onderdeel vormt van het leefgebied in de omgeving voorkomende vleermuizen.

5.3 Conclusie ten aanzien van de juridische consequenties

Beschermde gebieden

Geen. De dichtstbijzijnde beschermde natuurgebieden liggen op meer dan 1 kilometer afstand van het plangebied.

Beschermde soorten

Er hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd voor de in het plangebied voorkomende beschermde soorten, **mits**:

- er geen broedende vogels worden verstoord;
- geen bomen met permanente verblijfplaatsen van vogels en/of vleermuizen (spechtenholen) worden gekapt;
- uit nader onderzoek blijkt dat er geen exemplaren van de Kleine modderkruiper in de waterplas voorkomen;
- de groenstroken langs de waterplas niet in zijn geheel worden verwijderd (mogelijke functie als vliegroute, foerageerplek voor vleermuizen);

In de aanbevelingen is uitgewerkt op welke wijze aan deze voorwaarden kan worden voldaan.

6 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

6.1 Conclusies

Gebiedsbescherming

- ☐ Gezien de afstand van het plangebied tot de dichtstbijzijnde beschermde natuurgebieden (meer dan 1 kilometer) worden er geen effecten verwacht van de in het plangebied geplande werkzaamheden op deze natuurgebieden.

Soortbescherming

- ☐ In het kader van de soortbescherming (Flora- en faunawet) hoeft er geen ontheffingsaanvraag ex artikel 75 Ffw worden aangevraagd omdat:
 - de in het plangebied aanwezige soorten planten en dieren niet wettelijk zijn beschermd;
 - voor de (mogelijk) aanwezige licht beschermde soorten (Middelste groene kikker, Konijn, muizen) een vrijstelling van de ontheffingsplicht geldt (categorie 1);
 - het mogelijk voorkomen van strikt beschermde amfibiesoorten, zoals de Poelkikker, Kamsalamander en Rugstreeppad op basis van biotoopeisen van deze soorten en gebiedskenmerken van het plangebied kan worden uitgesloten;
 - het voorkomen van strikt beschermde vissoorten, zoals de Kleine modderkruiper en het Bermpje, in de watergang van het plangebied op basis van biotoopeisen van vissoorten en kenmerken van de watergang worden uitgesloten. Voor de waterplas is deze conclusie nog niet mogelijk (zie kopje : nader onderzoek).
 - de (mogelijk) in het plangebied voorkomende beschermde soorten vogels en vleermuizen, niet worden verstoord, mits volgens de aanbevelingen mitigerende maatregelen worden genomen (zie aanbevelingen).

In de aanbevelingen is aangegeven, op welke wijze bij de uitvoering wordt gewaarborgd dat geen verstoring optreedt.

6.2 Aanbevelingen

Vogels:

Voor het rooien van bomen met permanente rust- en verblijfplaatsen, zoals spechtenholen dient altijd een ontheffing ex artikel 75 te worden aangevraagd. Zie onder § 6.1 onder 'Nader onderzoek'.

Het rooien van de overige bomen en struiken wordt bij voorkeur buiten (voor of na) het broedseizoen van de vogels uitgevoerd. Als globale indicatie voor het vogelbroedseizoen kan de periode 15 maart – 15 juli worden gehanteerd. Sommige vogelsoorten broeden echter erg vroeg (soms al in februari), andere soorten nog erg laat in het jaar (augustus / september).

- ☐ Het rooien van de bomen en struiken zou (ruim) buiten deze periode moeten worden uitgevoerd.

Het is te allen tijde verboden om broedende vogels te verstoren. De aanwezigheid van broedende vogels in of direct nabij het plangebied betekent dat de werkzaamheden (tijdelijk) moeten worden stilgelegd.

Dit betekent overigens niet, dat er in het vogelbroedseizoen geen activiteiten uitgevoerd mogen worden. Zolang er in het plangebied of de onmiddellijke omgeving geen broedende vogels aanwezig zijn, is er geen belemmering voor het uitvoeren van werkzaamheden. Door middel van een beknopte veldinventarisatie kort voor de uitvoering van de werkzaamheden, kan de zekerheid worden verkregen, dat er geen broedende vogels in of rond het plangebied aanwezig zijn.

Vleermuizen

Als de begroeiing rondom de waterplas niet wordt verwijderd, is zeker geen ontheffing noodzakelijk in verband met de foerageerfunctie die deze plas heeft. Het verdient daarom aanbeveling deze boomwal intact te laten.

Indien dit niet mogelijk is, is nader onderzoek noodzakelijk (zie hieronder)

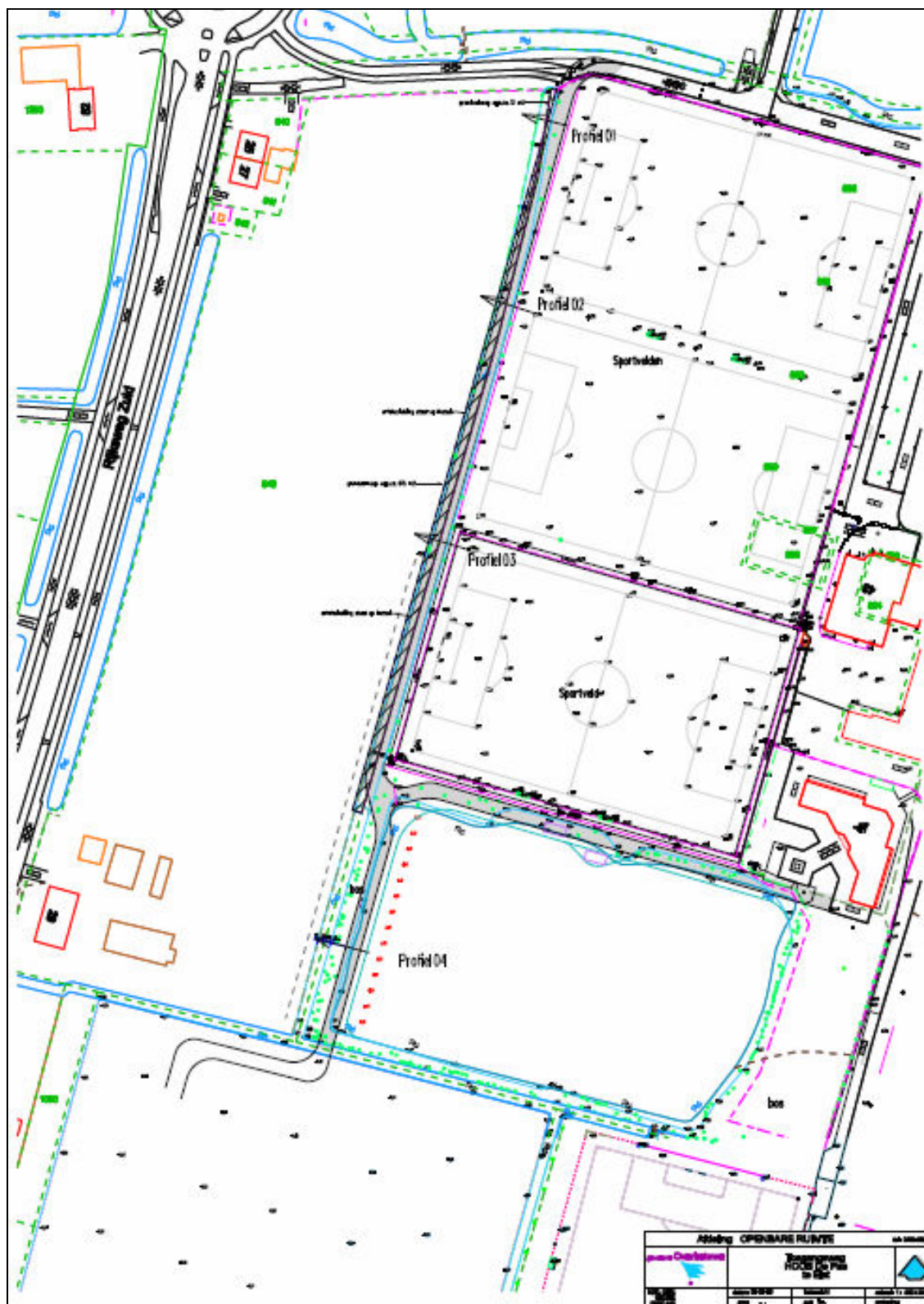
Nader onderzoek

- ☐ Om het voorkomen van de Kleine modderkruiper in de waterplas van het plangebied geheel uit te kunnen sluiten is een nader visonderzoek vereist. Gezien de diepte, moet dit onderzoek waarschijnlijk uitgevoerd worden met behulp van elektrovisserij.
- ☐ Indien de bomen met spechtgaten in het plangebied moeten worden gerooid, dienen deze van te voren te worden geïnspecteerd of ze nog daadwerkelijk door spechten in gebruik zijn.
 - Indien de hopen permanent verlaten zijn : dan hoeft geen ontheffing ex artikel 75 te worden aangevraagd.
 - Indien de hopen nog in gebruik zijn door spechten/uilen/vleermuizen etc, moet een ontheffing ex artikel 75 worden aangevraagd.
- ☐ Indien de (aan beide zijden van de waterplas) aanwezige groenstroken in verband met de dempingswerkzaamheden in zijn geheel moeten verdwijnen, verdient het aanbeveling om nader onderzoek uit te voeren naar het gebruik van deze waterplas als foerageergebied door vleermuizen. Indien sprake is van een belangrijk foerageergebied, dan is mogelijk een ontheffing noodzakelijk.

7 LITERATUUR / BRONNEN

- A.B. van den Berg. C. A. W. Bosman. 1999-2000 Zeldzame vogels van Nederland. Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- R. B. Bijlsma, F. Hustings, K (C. J) Camphuysen. 2001. Algemene en schaarse vogels van Nederland. Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- W. Bongers, H. Limpens, K. Mostert. 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging.
- S. Broekhuizen, B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk, J.B.M. Thissen. 1992. Atlas van de Nederlandse Zoogdieren. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging Utrecht.
- R.C.M. Creemers. 1998. Prioritaire reptielen en amfibieën in Gelderland. Provincie Gelderland.
- V. Dijkstra, H. Limens, E. Jansen, N. Hoogeveen, L. Verheggen. Maart 1999. Vleermuizen in Gelderland: naar een actieplan voor aandachtsoorten.
- M.B.P. Drost, H.P.J.J. Cuppen, E.J. van Nieukerken, M. Schreijer. 1992. de Waterkevers van Nederland. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging Utrecht.
- ETI/Rijksherbarium, 1999. Heukels interactieve flora van Nederland.
- D.C. Geijskes, J. van Tol. 1983. De libellen van Nederland. Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Hoogwoud.
- H. Hollander, P. van der Reest. November 1994 Rode lijst van bedreigde Zoogdieren in Nederland. Vereniging voor zoogdieren en zoogdierenbescherming
- V.J. Kalkman, R. Ketelaar, M. Reemer. September 1998. Libellen van de rode lijst in Gelderland. Provincie Gelderland.
- S. Kriesch, D.R. Zuidema en G. Wijnsma, 2001. Hoofdstuk Natuurbescherming. In Handboek Milieuvergunningen. Uitgeverij Kluwer, Alphen a/d Rijn.
- H. Limpens, K. Mostert, W. Bongers. 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Onderzoek van verspreiding en ecologie. Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- H.W. de Nie, 1996. Atlas van de Nederlandse Zoetwatervissen. OVB / Media Publishing
- Natuurloket (www.natuurloket.nl) Indicatieve gegevens kilometerhokken
- RAVON website (www.ravon.nl) Ecologische en algemene verspreidingsgegevens amfibieën.
- M. Reemer, V.J. Kalkman. December 1998. Sprinkhanen en krekels van de rode lijst in Gelderland. Provincie Gelderland.
- Roomen, van et al, 2000. Belangrijke vogelgebieden in Nederland, 1993-97.
- C. van Swaay. Januari 1998. Vlinders van de Rode lijst in Gelderland. Provincie Gelderland.
- Sovon. 1987. Atlas van de Nederlandse vogels.
- Stichting RAVON. RAVON Reptielen, Amfibieën, Vissen. December 2001, jaargang 4, nummer 3.

BIJLAGE I SITUATIETEKENING

BIJLAGE II GEGEVENS NATUURLOKET

Kaart 1 Onderzoeksgebied en plangebied met aanduiding kilometerhokken

= Onderzoeksgebied

= Planlocatie

Kaart 2 Dagvlinders

Legenda kaart:

= Planlocatie

FF : Flora- en faunawet soorten
H/V : Habitatrichtlijn- of Vogelrichtlijn soorten
RL : Rode lijst soorten

-- : niet onderzocht
- : slecht onderzocht
-/+ : matig tot redelijk onderzocht
+ : goed onderzocht
++ : zeer goed onderzocht

Kaart 3 Vissen

Legenda kaart:

= Planlocatie

FF : Flora- en faunawet soorten
H/V : Habitatrichtlijn- of Vogelrichtlijn soorten
RL : Rode lijst soorten

-- : niet onderzocht
- : slecht onderzocht
-/+ : matig tot redelijk onderzocht
+ : goed onderzocht
++ : zeer goed onderzocht

Kaart 4 Amfibieën

Legenda kaart:

= Planlocatie

FF : Flora- en faunawet soorten
H/V : Habitatrichtlijn- of Vogelrichtlijn soorten
RL : Rode lijst soorten

-- : niet onderzocht
- : slecht onderzocht
-/+ : matig tot redelijk onderzocht
+ : goed onderzocht
++ : zeer goed onderzocht

Kaart 5 Watervogels

Legenda kaart:

= Planlocatie

FF : Flora- en faunawet soorten
H/V : Habitatrichtlijn- of Vogelrichtlijn soorten
RL : Rode lijst soorten

-- : niet onderzocht
- : slecht onderzocht
-/+ : matig tot redelijk onderzocht
+ : goed onderzocht
++ : zeer goed onderzocht

Kaart 6 Zoogdieren

Legenda kaart:

= Planlocatie

FF : Flora- en faunawet soorten
H/V : Habitatrichtlijn- of Vogelrichtlijn soorten
RL : Rode lijst soorten

-- : niet onderzocht
- : slecht onderzocht
-/+ : matig tot redelijk onderzocht
+ : goed onderzocht
++ : zeer goed onderzocht

BIJLAGE III FOTO'S PLANGEBIED

Sloot langs sportvelden, sterk overwoekerd met rietvegetatie en op sommige plaatsen drooggefallen.

Sloot langs bosrand.

Detail sloot bij bosrand met ontbrekende oever- en watervegetatie.

Oude wilg met twee spechteholen.

Visplas met wilde eenden.

Visplas, vanuit het westen.

Detail visplas, met zandige bodem, zonder oever- en watervegetatie.

Visplas, vanuit het oosten, richting westen met rietkraag langs kant.

Gevangen exemplaar Groene kikker.

Waargenomen exemplaar van een Struiksprinkhaan

